

ثبت مشخصات، رکوردگیری و ارزیابی تیپ گاو شیری

تألیف

علی رضا حسنی بافرانی، جمشید پیشکار

اعضای هیات علمی موسسه آموزش عالی علمی – کاربردی

حسنی بافرانی، علی رضا

ثبت مشاحصات، رکوردگیری و ارزیابی تیپ گاوشیری / تالیف علی رضا حسنی بافرانی، جمشید پیشکار

تهران: موسسه آموزش عالی علمی - کاربردی جهاد کشاورزی، ۱۳۸۴.

ت ۲۴۸ ص: ۱. مصور، جدول. -- (موسسه آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی؛

۲۸. گروه علوم دامی؛ ۵)

ISBN : 964-95777-3-4 ریال ۲۵۰۰۰

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۲۴۵-۲۴۸.

۱. گاوشیری، الف. پیشکار، جمشید، ۱۳۲ -

ب. موسسه آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی. ج. عنوان.

۶۳۶/۲۱۴۲

ت ۴۵ ح/ ۴۵ SF۲۰۸

۸۴-۱۸۱۹۰ م

کتابخانه ملی ایران

عنوان: ثبت مشاحصات، رکوردگیری و ارزیابی تیپ گاوشیری

مؤلفان: علی رضا حسنی بافرانی، جمشید پیشکار

ناشر: انتشارات مؤسسه آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی

تهران: صندوق پستی ۱۷۸۳-۱۳۱۴۵ تلفن: ۴۴۳۰۴۲۷

ویراستار ادبی: شهرناز اعتمادی

ویراستار فنی: احمد صفی جهانشاهی

مشاور فنی: شاهین میمندینژاد

طراح جلد: رضا عابدی

چاپ و صحافی: چاپ پنج رنگ

نوبت چاپ: اول

تاریخ نشر: ۱۳۸۴

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۶۴-۹۵۷۷۷-۳-۴

نظارت چاپ: شرکت تعاونی کارکنان مؤسسه آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی

پیش‌گفتار ناشر

کتاب و کتابخوانی یکی از معیارهای توسعه کشورها و جوامع به شمار می‌رود که هر ساله سازمان‌های جهانی همچون یونسکو و غیره به عنوان یکی از شاخص‌های ارزیابی میزان توسعه‌یافتگی به آن استناد می‌کنند. همچنین، از این معیار برای ارزیابی نهادهای آموزشی و پژوهشی نیز استفاده می‌شود، یعنی میزان انتشار کتاب‌ها، نشریات و سایر منابع اطلاعاتی توسط هر سازمان و اعضای هیات علمی آن ملاکی جهت سنجش میزان توانمندی‌ها و درونداشت‌های علمی آن به حساب می‌آید، حتی تولید منابع اطلاعاتی چنان اهمیتی دارد که مهم‌ترین شاخص ارزیابی و ارتقای کاری اعضای هیات علمی سازمان‌های پژوهشی و آموزشی محسوب می‌شود. نیاز مؤسسات آموزشی به خصوص مؤسسات آموزش علمی کاربردی شاید فراتر از مسائل فوق باشد زیرا علاوه بر نکات فوق، آنها نیازمند متون آموزشی خاصی هستند که دانشجویان باید در فرآیند آموزش از آن استفاده کنند، متونی که به دلیل «کاربردی» بودن باید همگام با آموزش رسمی و کلاسیک، ویژگی‌های خاصی نیز داشته باشد؛ زیرا آنچه که آموزش‌های علمی - کاربردی را از سایر آموزش‌ها متمایز می‌سازد، بیشتر محتوا و روش‌های آموزشی است که در متون آموزشی متجلی می‌شود.

موسسه آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی با توجه به اهمیت تولید و انتشار منابع اطلاعاتی به خصوص کتاب‌های آموزشی، این مهم را در دستور کار خود قرار داده است. امید است با همکاری مدرسان و اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی و پژوهشی کشور، مجموعه افزایش کمی و کیفی بیشتری یابد.

در پایان، از تمام همکاران و اساتیدی که در تولید این منابع سهم شایان توجهی داشته‌اند تشکر

و سیاست‌گذاری می‌شود. قطعاً انتشار این مجموعه در این حجم نمی‌تواند عاری از هر گونه عیب و نقص باشد. با این توصیف، پیشاپیش از تمام کسانی که با ارسال انتقادات و پیشنهادات خود ما را در بهبود کیفی این مجموعه یاری می‌رسانند نیز صمیمانه قدردانی می‌شود. بدون تردید هدایت‌ها و حمایت‌های بی‌دریغ و ارزشمند مسئولان آموزش و تحقیقات در سطح وزارت جهاد کشاورزی و اعضای محترم هیات امنای موسسه آموزش عالی علمی کاربردی و به ویژه مدیران عالی سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی، در شکل‌گیری و تداوم تألیف و چاپ بیش از ۱۰۰ عنوان کتاب مربوط به دروس دوره‌های علمی کاربردی در بخش کشاورزی، نقش اصلی و کلیدی داشته است و امید می‌رود نظارت عالیه این بزرگواران تضمین‌کننده کیفیت کار ما باشد.

غلامرضا کریمی نژاد
مدیر مسئول انتشارات و رییس
موسسه آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی

پیش‌گفتار مولفین

هدف از نگارش این کتاب، تبیین مختصر و کاربردی مطالب آن به عنوان منبع برای درس در ثبت مشخصات، رکوردگیری و ارزیابی تیپ در گاو است. بدین ترتیب کوشش شده است سرفصل‌های این درس، برای دانشجویان به صورتی روان و قابل فهم، به رشته تحریر درآید و از بیان بیش از اندازه مطالب نظری پرهیز شود. با این حال، مطالب ارائه شده چنان جامع است که دانش کاربردی مورد نیاز این حوزه را برای سایر علاقه‌مندان نیز تأمین نماید.

در کشور ما نژادهای گاو که فقط برای تولید گوشت اصلاح شده باشند، وجود ندارند و معمولاً در مزارع پرورش گاوشیری، برای تولید گوشت گاوهای نر نیز پروار می‌شوند. در نتیجه، اگر در متن کتاب واژه گاو گوشتی به کار رفته باشد، به این دلیل بوده است که مطالب آن، فقط در مورد گاوهای گوشتی صدق می‌کند.

کتاب شامل شش فصل است و در ابتدای هر فصل، اهداف رفتاری مورد نظر، قید شده است که خواننده باید پس از مطالعه هر یک به آن‌ها دست یابد.

اکنون لازم به نظر می‌رسد از تمام سازمان‌ها، موسسات و دوستانی که به نحوی نگارندگان را در گردآوری و تالیف این کتاب یاری داده‌اند، سپاسگزاری کنیم. همچنین، از شرکت نهادهای دامی جاهد به دلیل در اختیار گذاشتن آمار و ارقام مورد نیاز، و نیز آقایان مهندس تورج صارمی، از معاونت امور دام جهاد کشاورزی استان تهران مهندس مهران رحیمی نماینده

شرکت آلتاژنتیک، دکتر حمیدرضا فردوسی و مهندس امیرحسین رضاخانی، اعضای هیأت علمی دانشگاه جامع علمی کاربردی، تشکر می‌کنیم. آقایان دکتر واعظ ترشیزی و دکتر مرادی نیز برای بررسی فنی و داوری کتاب که دیدگاه هایشان در زمینه رفع اشکالات اولیه، بسیار راه گشا بود ما را رهین منت خود نمودند که بدین وسیله قدردانی ویژه خود را نثار ایشان می‌کنیم. و در خاتمه لازم می‌دانیم از رئیس محترم موسسه آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی جناب آقای مهندس کریمی‌نژاد و همچنین از زحمات بی‌شائبه تمامی همکاران در مؤسسه آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی که در ظهور این اثر مولفان را یاری کردند قدردانی نماییم.

علیرضا حسنی بافرانی

جمشید پیشکار

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

۱	فصل اول: ثبت مشخصات	۱
۲	مقدمه	۲
۲	نقش گزارش در مدیریت	۲
۳	اهمیت ثبت مشخصات	۳
۳	روش‌های دائمی	۳
۳	۱- خال کوبی	۳
۴	۲- بریدن لبه‌های گوش	۴
۵	۳- داغ زدن	۵
۷	۴- ابزار تعیین هویت الکترونیک (EID) برای گاوها	۷
۸	۵- اسکیچ یا لکه برداری	۸
۹	۶- اثرپوزه	۹
۱۰	۷- تعیین گروه‌های خونی	۱۰
۱۱	روش‌های موقت	۱۱
۱۱	۱- پلاک گوش	۱۱
۱۲	۲- پلاک گردن	۱۲
۱۳	۳- ساق بند	۱۳
۱۴	۴- برچسب و پلاک سینه	۱۴
۱۴	۵- علامت گذاری با رنگ	۱۴
۱۵	۶- شماره گذاری روی شاخ	۱۵
۱۶	داغ زنی سرد	۱۶
۲۱	اهمیت تهیه شناسنامه	۲۱
۲۱	انواع شناسنامه	۲۱
۲۴	فرم‌های مورد استفاده در مرکز اصلاح نژاد دام کشور	۲۴
۲۴	سهم خونی	۲۴
۳۱	تقویم پرورشی	۳۱
۳۴	خودآزمایی	۳۴
۳۵	فصل دوم: رکوردگیری	۳۵
۳۶	تعریف رکوردگیری در گاوشیری	۳۶

۳۶	انواع رکورد
۳۸	اهمیت رکوردگیری
۴۱	انواع رکوردگیری
۴۲	چگونگی رکوردگیری
۴۲	شروع رکوردگیری
۴۲	فواصل رکوردگیری
۴۳	بازرسی
۴۴	لزوم تصحیح و استاندارد کردن تولیددام
۴۴	تصحیح بر اساس دفعات دوشش
۴۴	برآورد کل تولید شیر و چربی در فاصله دو رکوردگیری
۴۶	تصحیح تولید در فاصله آخرین رکوردگیری تا خشک کردن گاو
۴۶	کاهش حقیقی و کاهش استاندارد
۴۷	رکورد سرانه گله
۴۷	متوسط چربی تولیدی گله
۴۷	متوسط چربی تولیدی گاو
۴۷	تعیین وزن شیر
۴۸	روش های آزمایش شیر
۴۸	روش ژریر
۵۴	تصحیح تولید بر اساس ۳۰۵ روز
۵۴	تصحیح در مواردی که طول دوره بیش از ۳۰۵ روز است
۵۵	تصحیح بر اساس سن ماده گاو
۵۶	تصحیح بر اساس درصدهای متفاوت چربی (FCM)
۵۷	روش های متفاوت رکوردگیری شیر
۵۹	تعیین وزن حیوان
۶۱	محاسبه افزایش وزن روزانه
۶۱	محاسبه مقدار خوراک مصرفی دام
۶۴	محاسبه ضریب تبدیل غذا به گوشت
۶۴	تجزیه و تفکیک لاشه
۶۷	سنجش لاشه
۶۷	درجه بندی و برآورد کیفیت لاشه گاو
۶۷	درجه بندی کیفیت
۶۹	درجه بندی بازده گوشت
۷۲	خودآزمایی

۷۳	فصل سوم: سنجش تیپ
۷۴	مقدمه
۷۴	تعریف تیپ
۷۵	آشنایی با قسمت‌های گوناگون بدن گاو شیری
۷۷	تعیین سن
۸۲	وراثت پذیری صفات مربوط به تیپ
۸۳	همبستگی
۸۳	شکل بدن
۸۳	قابلیت انتقال
۸۴	سنجش تیپ
۸۵	رده بندی خطی
۸۶	شناسایی صفات تیپی
۸۷	خصوصیات صفات مربوط به تیپ
۱۰۶	کارت امتیاز
۱۱۱	نقایص تیپی
۱۱۵	نحوه امتیازدهی
۱۲۱	امتیازنهایی
۱۲۱	طبقه بندی تیپ
۱۲۳	خودآزمایی
۱۲۵	فصل چهارم: مدیریت
۱۲۶	تنظیم برنامه‌های جفت‌گیری
۱۲۶	عوامل موثر بر بازده تولید مثل
۱۲۶	تشخیص به هنگام فحلی
۱۳۰	۱- روش‌های شناسایی گاو فحل
۱۳۶	۲- زمان مناسب تلقیح
۱۳۷	۳- تعیین فاصله مناسب بین زایمان گاو و نخستین تلقیح
۱۳۸	۴- ممانعت از جفت‌گیری مکرر یا واکلی ماده گاوها
۱۳۹	۵- استفاده از تلقیح مصنوعی
۱۳۹	۶- تغذیه مناسب گاوها
۱۴۰	۷- رعایت بهداشت
۱۴۰	۸- قدرت باروری
۱۴۱	شاخص‌های ارزشیابی مدیریت تولید مثل گله
۱۴۲	امتیازدهی وضعیت بدنی
۱۴۳	روش تعیین امتیاز

سیستم پرورش	۱۵۰
پرورش خویشاوندی	۱۵۰
اهمیت دانستن روابط خویشاوندی	۱۵۱
محاسبه ضریب هم خونی و خویشاوندی	۱۵۲
چگونه هدف‌های برنامه پرورشی خود را تعیین کنیم ؟	۱۵۸
انتخاب تلیسه	۱۶۰
انتخاب اسپرم یا نر سرویس	۱۶۵
خودآزمایی	۱۶۶
فصل پنجم: کاتالوگ اسپرم	۱۶۷
خلاصه نر یا کاتالوگ اسپرم	۱۶۸
استفاده از خلاصه یا کاتالوگ	۱۶۸
قابلیت انتقال تخمینی	۱۶۹
شاخص‌های ترکیبی خطی	۱۷۱
شاخص تیپ و تولید	۱۷۱
قابلیت اعتماد	۱۷۲
خلاصه نر آمریکایی	۱۷۲
خلاصه نر کانادایی	۱۸۳
خلاصه نر هلندی	۱۸۵
خلاصه نر ایرانی	۱۸۷
استفاده از مشخصات تیپ	۱۸۸
خودآزمایی	۱۹۲
فصل ششم: نمایش، فروش و آداب شیردوشی	۱۹۳
نمایش	۱۹۴
آموزش	۱۹۵
آماده کردن حیوان برای نمایش	۱۹۷
فروش	۱۹۹
شیردوشی	۲۰۱
خودآزمایی	۲۰۵
ضمایم	۲۰۷
فهرست منابع	۲۴۵